

OBSAH

11	Blaho Uhlár: Trochu o DISKu
23	Vladimír Štefko: Uhlár ante portas
31	Martina Ulmanová: DISK: Tok času
45	Ochotníci
91	A čo!?
107	TANAP
131	PAT
175	AD LIBITUM
215	Bieda
253	Výhľad
309	Plazenie
327	Nádych
357	POLYLÓG
373	SOLITUDO
417	Opulentná sviňa
463	Stabilizácia
508	Prehľad inscenácií DISKu 1955 – 2017

Vladimír Štefko

Uhlár ante portas

Divadelný ochotnícky súbor v trnavskej štvrti Kopánka vznikol v roku 1955. Ten rok všeličo prezrádza. V slovenskom divadelníctve ešte mocne žil schematizmus, ktorý nazývali socialistickým realizmom. Podobne ako v iných prípadoch, aj tu existovala iniciatíva, volanie po aktivite, po zapojení sa, čo boli zaklínadlá tých čias. Na Kopánke však vzniklo divadelné teleso, ktoré sa síce nemohlo vyviazať z dobových názorov a uzancií, ale tento od počiatku početný súbor vytvoril spoločenstvo, ktoré divadlo milovalo a bolo ochotné mu venovať veľa síl. Réžii sa venovali najprv čistí ochotníci, ale od začiatku šesťdesiatych rokov sa jej ujímali bývalí herci rozpusteného Dedinského divadla. Ich párročné skúsenosti s profesionálnou tvorbou dali Kopánke niekoľko dôležitých atribútov, napríklad disciplínu, postupné zvládanie elementárnych prostriedkov hereckého remesla. Asi od polovice šesťdesiatych rokov sa v slovenskom ochotníctve začínal proces postupného opúšťania kvázi realistického divadla, ktoré kládlo dôraz na obyčajnú transkripciu životnej reality na javisko a na tematickú redukciu. Súbor z Kopánky tento trend nezachytil, a hoci sa často objavil na krajských prehliadkach, ocenenia získaval najčastejšie za herecké výkony. Súbor bol naozaj herecky disponovaný. No až keď sa réžie ujal profesionálny dramaturg a režisér so skúsenosťami z profesionálneho zvolenského divadla Mikuláš Fehér, Kopánka dostala novú tvár. Prejavilo sa to najprv v dramaturgii a potom aj v inscenačnom tvare, keďže sa režisér neuspokojoval s nacvičením dramatického textu, ale výrazným spôsobom ho interpretoval a dával mu v spolupráci s mladými školenými scénografmi aj novú vizualitu.

Vráťme sa však k typológii hrdinov a tém hier Blaha Uhlára a DISKu v tejto knihe (nezabudnime: Téma ako východisko a impulz pre hľadanie formy!). Betka z výstupu Čakanie stelesňuje pomerne častý typ uhlárovských – a zďaleka nie iba ženských – postáv: Nerozhodná, trocha zmätená, bezradná obeť okolností. V niektorých prípadoch hraničí správanie takejto postavy až s duševnou chorobou, napríklad vo fragmente 5 Kto som – Kabelka z divadelnej hry *Výhl'ad*. Zuza (v tomto aj niektorých iných sledovaných textoch majú postavy mená zhodné s krstnými menami hercov, azda ako zdôraznenie autorského podielu menovaných) oslovuje Paľa a Doda, ktorí tu predstavujú bližšie neurčenú úradnú moc, s prosbou, aby jej pomohli nájsť stratenú kabelku. Hovorí trocha zmätene o tom, čo mala v kabelke dôležité, aj o tom, ako jej ráno zasvietilo slnko do tváre a kabelku tak stratila z očí... popletené reči zakončuje dialógová výmena ako z hry Eugena Ionesca:

- DODO: Prepáčte, prepáčte... Môžem sa opýtať na vaše meno?
- ZUZA: To je to! Ja som stratila kabelku a tam som mala úplne všetko. Ja teraz... ja neviem, kto som.

Scéna s kabelkou obsahuje okrem typickej uhlárovej čudáckej, dezorientovanej postavy aj opakujúci sa situačný model hier z tejto knihy: Jedinec (často bezvýznamný, slabý, bezradný) stojí zoči-voči kunderovským „majiteľom kľúčov“, ktorí si okrem inštitucionálnej prevahy vychutnávajú aj možnosť správať sa k neznámemu výsmešne a grobiansky. Nie sú to však nijakí chladnokrvní, diabolskí mučitelia, veľkňazi zla ako z modelových drám, skôr takí malí duševne zaostalí závistlivci so „sedláckymi“ spôsobmi, ako vo fragmente Výsluch hry *Výhl'ad*. (DODO: Tak ešte raz: Pred kolkými dnami vás vykradli. – JANO: Pred tromi. – DODO: Pred tromi.

Kolektívny scenár súboru DISK

OCHOTNÍCI

BIEDA

(Koniec divadla v meste T.)

Neurastenické meditácie s optimistickou koketériou

november 1992

redigitalizoval B. Uhlár 2014

Osoby: ANNA

MONTGOMERY

KARINGTON

ADVOKÁT

DOKTORKA

BRIGITA

MERLIN

OSOBA

RASTENIK

SLEČNA

NEURASTENIK

URASTENIK

LUCY

AUGUSTÍN

EMANUELLE-MANUEL

ARACHEL

ANDREADIS

WAWEL